

POWIATOWY PROGRAM  
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ  
W GMINIE MIEJSKIEJ KRAKÓW  
NA LATA 2020–2022

## SPIS TREŚCI

|                                                                                             |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW .....</b> | <b>3</b>  |
| 1. Wprowadzenie .....                                                                       | 3         |
| 2. Wyjaśnienie pojęć użytych w Programie .....                                              | 4         |
| 3. Charakterystyka pieczy zastępczej .....                                                  | 6         |
| 3.1. Rodzinna piecza zastępcza .....                                                        | 6         |
| 3.2. System instytucjonalnej pieczy zastępczej.....                                         | 12        |
| 4. Osoby usamodzielniane .....                                                              | 15        |
| <b>ROZDZIAŁ II CELE PROGRAMU ORAZ SPOSOBY I METODY BADANIA REALIZACJI CELÓW .....</b>       | <b>19</b> |
| <b>ROZDZIAŁ III REZULTATY .....</b>                                                         | <b>28</b> |
| 1. Limit zawodowych rodzin zastępczych.....                                                 | 28        |
| 2. Monitorowanie Programu .....                                                             | 29        |
| <b>Spis tabel .....</b>                                                                     | <b>30</b> |

# ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

## 1. WPROWADZENIE

W polskim porządku prawnym ochrona dziecka i rodziny zajmuje szczególne miejsce. Od organów administracji publicznej wymaga się, aby chroniły dzieci między innymi przed przemocą, wyzyskiem czy też demoralizacją<sup>1</sup>.

Zgodnie z obowiązującym prawem w sytuacji, kiedy dobro dziecka pozwala pomóc rodzinie bez konieczności ograniczania władzy rodzicielskiej w zakresie sprawowania opieki, rodzina otrzymuje pomoc w postaci poradnictwa, terapii rodzinnej, asystentury rodzinnej lub pracy socjalnej. Natomiast w przypadku, gdy dziecko jest całkowicie lub częściowo pozbawione opieki rodzicielskiej, powiat ma za zadanie zapewnić mu opiekę i wychowanie w warunkach jak najbardziej zbliżonych do warunków naturalnych – oczywiście mając na uwadze dobro dziecka i jego potrzeby.

Obowiązek ten wynika z zapisów zawartych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na podstawie, której jednostka samorządu terytorialnego jest zobowiązana do organizowania dzieciom i młodzieży pozbawionej wsparcia rodziny (opiekunów), pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej. Informacje dotyczące organizacji pieczy zastępczej winny zostać zawarte w przygotowywanym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej.

Poniższy Program przedstawia charakterystykę pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej, a także omawia tematykę usamodzielnień wychowanków uwzględniając kierunki działań wskazanych w ustawie oraz założenia określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa.

Istotną część Programu stanowi określenie działań, poprzez które zostaną osiągnięte cele, w tym między innymi rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, specjalistyczne wsparcie dla rodzin zastępczych i ich podopiecznych, dostosowanie usług świadczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych do faktycznych potrzeb oraz wsparcie usamodzielnianych wychowanków.

Zadania w ramach Programu realizowane będą we współpracy z jednostkami administracji samorządowej, jak również podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, czyli organizacjami pozarządowymi społecznymi, związkami wyznaniowymi i Kościołami.

---

1 Fundacja Ernest & Young, *Bez naiwnych schematów. O rodzicielstwie zastępczym.*, Warszawa s. 5.

## 2. WYJAŚNIENIE POJĘĆ UŻYTYCH W PROGRAMIE

**1. Piecza zastępcza** – to opieka sprawowana nad dzieckiem w przypadku, gdy rodzice biologiczni trwale lub przejściowo nie są zdolni do zapewnienia opieki i wychowania dziecku. Objęcie dziecka pieczą zastępczą następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia przez nie pełnoletności, a w przypadku osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia zgodnie z warunkami określonymi w ustawie.

**2. Piecza zastępcza** sprawowana jest w formie **rodzinnej lub instytucjonalnej**:

**1) rodzinna piecza zastępcza** – system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka:

a) **rodzina zastępcza zawodowa**, to rodzina niebędąca krewnymi dziecka, z którą została zawarta umowa o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. W ramach rodzin zawodowych wyróżniamy:

– **rodzinę zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego**, w której umieszcza się dziecko nie dłużej niż na okres 4 miesięcy.

– **rodzinę zastępczą zawodową specjalistyczną**, w której umieszcza się dziecko w szczególności legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i dzieci umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi,

b) **rodzinny dom dziecka** w którym umieszcza się łącznie nie więcej niż 8 dzieci;

c) **rodzina zastępcza spokrewniona** – tworzona jest przez krewnych dziecka będących wstępnymi (dziadkowie) lub rodzeństwo dziecka;

d) rodzina niezawodowa – tworzona jest przez osoby niebędące krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, nie pobierające wynagrodzenia z tego tytułu;

**2) instytucjonalna piecza zastępcza** – system pieczy zastępczej sprawowany w formie placówek opiekuńczo – wychowawczych (zwanym dalej „POW”):

a) **placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego** – w której maksymalnie może przebywać do 8 dzieci w różnym wieku;

b) **placówka opiekuńczo – wychowawczego typu interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę dla nie więcej niż 14 dzieci powyżej 10 roku życia. Pobyt w takiej placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące lub może zostać przedłużony do zakończenia postępowania sądowego;

c) **placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego** – zapewnia opiekę i wychowanie nie więcej niż 14 dzieci powyżej 10 roku życia;

- d) **placówka opiekuńczo – wychowawcza typu specjalistyczno–terapeutycznego**, w której może maksymalnie przebywać 14 dzieci powyżej 10 roku życia o indywidualnych potrzebach w tym: posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagające stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wymagające wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.
3. **Organizator rodzinnej pieczy zastępczej** – organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie (dalej zwany MOPS). W ramach struktury MOPS zadania organizatora realizuje Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.
4. **Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej** – wyznaczony pracownik Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, do którego zadań należy m.in. udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
5. **Pracownik organizatora rodzinnej pieczy zastępczej** – wyznaczony pracownik Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, do którego zadań należy:
- 1) praca z pełnoletnimi wychowankami pozostającymi w dotychczasowej rodzinie zastępczej,
  - 2) pomoc rodzinom zastępczym z dziećmi, które nie sprawiają problemów opiekuńczo-wychowawczych, a opieka nad nimi realizowana jest w należyty sposób.
6. **Osoba usamodzielniana:**
- 1) **na podstawie ustawy o pomocy społecznej** – osoba pełnoletnia opuszczająca dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i wychowanie oraz młodzieżowy ośrodek wychowawczy;
  - 2) **na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej** – osoba pełnoletnia opuszczająca rodzinną pieczę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą.
7. **Indywidualny Program Usamodzielnienia (dalej IPU)** – dokument opracowany przez osobę usamodzielnianą we współpracy z opiekunem usamodzielnienia, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletności, określający w szczególności: zakres ich współdziałania, sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez niego zatrudnienia.
8. **Opiekun usamodzielnienia** – osoba wspierająca wychowanka w procesie usamodzielnienia.
9. **Gmina** - należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków.

### 3. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ

#### 3.1. Rodzinna piecza zastępcza

Analizując obecny stan prawny należy zauważyć, iż ustawodawca zakłada rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w miejsce pieczy instytucjonalnej. Zgodnie z tym założeniem, wszystkie dzieci do 10 roku życia, które nie mogą pozostawać w rodzinach biologicznych mają zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

W celu określenia sposobu realizacji powyższego założenia, niezbędne jest scharakteryzowanie funkcjonującej na terenie Gminy rodzinnej pieczy zastępczej. W związku z tym poniżej przedstawione zostaną informacje dotyczące między innymi liczby rodzin zastępczych, liczby dzieci przebywających w pieczy rodzinnej, ich wieku, a także powodów umieszczenia w pieczy. Ponadto omówione zostaną trudności występujące w rodzinach zastępczych oraz wsparcie udzielane opiekunom i dzieciom. Przedmiotowe informacje są niezbędne dla określenia kierunku zmian.

W oparciu o dane zgromadzone przez MOPS na przestrzeni ostatnich lat, poniżej przedstawione są informacje dotyczące liczby poszczególnych rodzinnych form pieczy zastępczej jak i dzieci przebywających w nich.

Tabela 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej i liczba dzieci przebywających w pieczy (stan na 31 grudnia danego roku).

| Liczba rodzin/liczba dzieci                               | 2017       | 2018       | 2019       |
|-----------------------------------------------------------|------------|------------|------------|
| <b>liczba rodzin zastępczych spokrewnionych</b>           | 284        | 276        | 277        |
| liczba dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych      | 350        | 337        | 344        |
| <b>liczba rodzin niezawodowych</b>                        | 101        | 102        | 87         |
| liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych       | 122        | 125        | 104        |
| <b>rodziny zastępcze zawodowe</b>                         | 37         | 39         | 51         |
| liczba dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych          | 55         | 64         | 77         |
| <b>rodzinne domy dziecka</b>                              | 2          | 2          | 3          |
| liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka                 | 8          | 9          | 10         |
| <b>Suma rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka</b> | <b>424</b> | <b>419</b> | <b>418</b> |
| <b>Suma dzieci przebywających w pieczy rodzinnej</b>      | <b>535</b> | <b>535</b> | <b>535</b> |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków.

Na podstawie powyżej przedstawionych danych można zauważyć znaczące zmniejszenie zarówno liczby rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych, jak i dzieci u nich przebywających. Natomiast wzrasta liczba zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

Kolejnym wnioskiem, który nasuwa się na podstawie analizy powyższych danych jest fakt, iż niezmiennie największą grupę opiekunów zastępczych stanowią rodziny spokrewnione – około 60% w każdym roku, następnie rodziny zastępcze niezawodowe – ponad 20% w każdym roku, rodziny zawodowe i rodzinne domy dziecka – stanowią 9% w 2017 r., 10% w 2018 r. oraz 13% w 2019 r.

Istotną informacją charakteryzującą rodzinną pieczę jest wiek dzieci przebywających w pieczy, a także powód ich umieszczenia.

Tabela 2. Wiek dzieci przebywających w rodzinnych form pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia danego roku).

| L.p. | Dzieci w wieku     | 2017 | 2018 | 2019 |
|------|--------------------|------|------|------|
| 1    | Poniżej 1 do 3 lat | 53   | 59   | 76   |
| 2    | 4– 6 lat           | 43   | 50   | 53   |
| 3    | 7–13 lat           | 167  | 161  | 161  |
| 4    | 14–17 lat          | 152  | 147  | 134  |
| 5    | 18–24 lat          | 120  | 118  | 111  |
|      | Ogółem             | 535  | 535  | 535  |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków.

Z analizy danych zawartych w ww. tabeli wynika, iż na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy utrzymuje się na identycznym poziomie. Równocześnie warto zwrócić uwagę na fakt, iż stopniowej zmianie ulega struktura wieku dzieci umieszczanych w pieczy. Z roku na rok rośnie liczba dzieci w wieku do 6 r. ż., natomiast maleje liczba starszych podopiecznych. Jest to efekt realizacji przekształceń pieczy zastępczej, zgodnie z którą w pieczy rodzinnej w pierwszej kolejności są umieszczane dzieci do 10 roku życia. Natomiast dzieci powyżej 10 roku życia mogą przebywać w POW. Jednocześnie z danych własnych MOPS wynika, iż w grupie dzieci do 3 roku życia zdecydowana większość jest umieszczana w niezawodowych i zawodowych rodzinach zastępczych.

Warto również zauważyć, że znaczną grupę wychowanków rodzinnych form – blisko 22% - stanowią osoby, które osiągnęły pełnoletność i nadal pozostają w dotychczasowych formach pieczy. Wynika to z faktu, iż rodzina zastępcza daje im wsparcie i stabilizację w realizacji aspiracji edukacyjnych. Zjawisko to w POW występuje w znacznie mniejszym stopniu.

Istotnym aspektem, który powinien podlegać analizie, są powody umieszczenia dzieci w pieczy rodzinnej. Czynniki ten w połączeniu z wiekiem dzieci oraz liczbą umieszczanych dzieci pozwoli na

wskazanie kierunków przekształceń. Poniżej przedstawione zostały powody umieszczenia dzieci w pieczy na przestrzeni trzech ostatnich lat.

Tabela 3. Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia danego roku)

| Lp. | Wyszczególnienie powodów                                              | 2017       | 2018       | 2019       |
|-----|-----------------------------------------------------------------------|------------|------------|------------|
| 1   | sieroctwo                                                             | 27         | 28         | 29         |
| 2   | pólsieroctwo                                                          | 74         | 72         | 70         |
| 3   | uzależnienia rodziców                                                 | 138        | 141        | 123        |
| 4   | przemoc w rodzinie                                                    | 10         | 10         | 7          |
| 5   | bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych                        | 165        | 165        | 191        |
| 6   | niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców                      | 13         | 13         | 11         |
| 7   | długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców         | 31         | 34         | 28         |
| 8   | nieodpowiednie warunki mieszkaniowe                                   | 1          | 1          | 1          |
| 9   | pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (np. praca zarobkowa) | 10         | 9          | 8          |
| 10  | inne                                                                  | 64         | 60         | 63         |
| 11  | dzieci cudzoziemców                                                   | 2          | 2          | 0          |
|     | <b>Ogółem</b>                                                         | <b>535</b> | <b>535</b> | <b>535</b> |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków.

Należy zaznaczyć, iż umieszczenie dziecka w pieczy rodzinnej nie wynika tylko z jednego powodu. Przyczyny mogą być trudne do jednoznacznego określenia, gdyż są ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikają. Dlatego w powyższym zestawieniu uwzględniono wiodące przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

Z ww. danych wynika, że najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, stanowiąca 31% przypadków w latach 2017-2018 oraz 36% w 2019 r. Następnie są to różnego rodzaju uzależnienia rodziców – 23% do 26% oraz pólsieroctwo i sieroctwo 19%.

Charakteryzując rodzinną pieczę zastępczą należy również uwzględnić trudności występujące w związku ze sprawowaną opieką. Na podstawie danych własnych MOPS można stwierdzić, iż trudności uzależnione są od typu rodziny zastępczej. W rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych występują głównie problemy wynikające z różnicy pokoleń, niepełnosprawności, kłopotów zdrowotnych, braku sił fizycznych i obniżonej sprawności psychicznej związanej ze starszym wiekiem. Innego rodzaju trudności mogą się pojawić, kiedy funkcję rodziny zastępczej pełni rodzeństwo. W tym przypadku różnica wieku jest często nieznaczna, opiekunowie są osobami bardzo młodymi, nie posiadającymi doświadczenia

pozwalającego na bycie autorytetem dla młodszego rodzeństwa. Natomiast w zawodowych rodzinach zastępczych nie występują trudności w funkcjonowaniu samej rodziny, ale problemy w komunikacji oraz inne czynniki będące skutkiem deficytów występujących w rodzinach biologicznych, wynikającymi m.in. z niewydolności opiekuńczo-wychowawczej czy uzależnień.

Mając na uwadze przedstawioną powyżej charakterystykę rodzinnych form pieczy zastępczej, można stwierdzić, iż w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rodzin oraz optymalnego zaspokojenia potrzeb dzieci, niezbędne jest funkcjonowanie systemu, który będzie udzielał wsparcia zarówno wychowankom, jak i osobom sprawującym pieczę.

Szczegółowy opis podejmowanych w latach 2017 – 2019 przez Gminę działań w celu udzielenia rodzinom zastępczym wsparcia, obrazuje poniższa tabela.

Tabela 4. Rodzaje usług świadczonych dla rodzin zastępczych

| <b>Forma wsparcia/usługa</b>                                                                                         | <b>2017</b>                                                                                                                                         | <b>2018</b>                                                                                                                                         | <b>2019</b>                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej</b>               | 18 koordynatorów i 5 pracowników organizatora objęto wsparciem 484 rodzin zastępczych.                                                              | 18 koordynatorów i 5 pracowników organizatora objęto wsparciem 470 rodzin zastępczych.                                                              | 18 koordynatorów i 5 pracowników organizatora objęto wsparciem 475 rodzin zastępczych.                                                              |
| <b>Szkolenia i superwizje dla rodzinnych form pieczy zastępczej</b>                                                  | Przeprowadzono: 214 godzin szkoleń i superwizji dla 188 osób.                                                                                       | Przeprowadzono: 187 godzin szkoleń i superwizji dla 193 osób.                                                                                       | Przeprowadzono: 228 godzin szkoleń i superwizji dla 167 osób.                                                                                       |
| <b>Grupy wsparcia dla rodzin</b>                                                                                     | Funkcjonowało 5 grup wsparcia dla 63 uczestników.                                                                                                   | Funkcjonowały 3 grupy wsparcia dla 53 uczestników.                                                                                                  | Funkcjonowały 3 grupy wsparcia dla 54 uczestników.                                                                                                  |
| <b>Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii</b>                                                 | 271 rodzin oraz 184 dzieci było objętych poradnictwem specjalistycznym, zrealizowano 1403 porad.                                                    | 280 rodzin oraz 230 dzieci było objętych poradnictwem specjalistycznym, zrealizowano 1359 porad.                                                    | 309 rodzin oraz 187 dzieci było objętych poradnictwem specjalistycznym, zrealizowano 1566 porad.                                                    |
| <b>Organizacja akcji promocyjnych, przedsięwzięć integrujących rodziny</b>                                           | 26 przedsięwzięć promujących idee rodzicielstwa zastępczego oraz publikacji prasowych/ internetowych/ materiałów radiowych/ telewizyjnych/ spotkań. | 36 przedsięwzięć promujących idee rodzicielstwa zastępczego oraz publikacji prasowych/ internetowych/ materiałów radiowych/ telewizyjnych/ spotkań. | 48 przedsięwzięć promujących idee rodzicielstwa zastępczego oraz publikacji prasowych/ internetowych/ materiałów radiowych/ telewizyjnych/ spotkań. |
| <b>Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka</b> | 132 godziny przeprowadzonych szkoleń dla 28 osób                                                                                                    | 205 godzin przeprowadzonych szkoleń dla 30 osób                                                                                                     | 230 godzin przeprowadzonych szkoleń dla 46 osób                                                                                                     |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków za 2019 r.

Powyższe dane wskazują, że rodziny zastępcze mogą liczyć na wsparcie zarówno świadczone przez koordynatorów, pracowników organizatora, psychologów, superwizora.

Oprócz wsparcia merytorycznego, niezbędne do właściwego funkcjonowania rodzinnych form pomocy jest również wsparcie finansowe. Zgodnie z ustawą opiekunowi zastępczemu na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, ponadto rodzina zastępcza może się starać o świadczenia, które wynikają z pojawiających się potrzeb takich jak:

- 1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- 2) świadczenie na pokrycie:
  - a) niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo;
  - b) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo;
  - c) środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym a także raz w roku świadczenie na przeprowadzenie niezbędnego remontu; jeżeli w rodzinie zastępczej jest umieszczonych powyżej 3 dzieci środki finansowe na utrzymanie lokalu rodzina zastępcza otrzymuje z mocy ustawy, tak jak rodzinny dom dziecka.

Rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje również wynagrodzenie, a jego wysokość została wskazana w Uchwale nr CIV/2683/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków wynagradzania rodzin zastępczych zawodowych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka na podstawie umów zawartych z Gminą.

Poniżej przedstawione zostały informacje na temat wysokości świadczeń i wynagrodzeń wypłaconych na przestrzeni ostatnich trzech lat.

Tabela 5. Świadczenia wypłacone na dzieci w okresie od 2017-2019 roku.

| Lp. | Rok  | Łączna kwota świadczeń | Liczba dzieci objętych wsparciem | Liczba wypłaconych świadczeń | Średnia wartość świadczenia |
|-----|------|------------------------|----------------------------------|------------------------------|-----------------------------|
| 1   | 2017 | 5 776 661,22 zł        | 635                              | 7 703                        | 749,00 zł                   |
| 2   | 2018 | 6 172 360,94 zł        | 626                              | 7 786                        | 792,00 zł                   |
| 3   | 2019 | 6 116 289,20 zł        | 652                              | 7 652                        | 799,31 zł                   |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Tabela 6. Wypłacone wynagrodzenia okresie od 2017-2019 roku.

| Lp. | Rok  | Łączna kwota wypłaconego wynagrodzenia | Liczba rodzin, którym zostało wypłacone wynagrodzenie | Średnia miesięczna wartość wynagrodzenia |
|-----|------|----------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------|
| 1   | 2017 | 1900 382,04 zł                         | 40                                                    | 3959,00 zł                               |
| 2   | 2018 | 2 097 136,75 zł                        | 43                                                    | 4064,00 zł                               |
| 3   | 2019 | 2 601 054,60 zł                        | 54                                                    | 4013,97 zł                               |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Z analizy danych zwartych w powyższych tabelach wynika, że świadczenia wypłacane rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka utrzymują się na względnie podobnym poziomie. W odniesieniu do wynagrodzeń zauważyć można niewielki spadek średniej jego wartości, wynika to z ograniczenia liczby miejsc w poszczególnych rodzinach, co powoduje mniejszą podstawę wynagrodzenia.

Należy ponadto zaznaczyć, iż opiekunowi zastępczemu na każde umieszczone dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia przysługuje dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zwany dalej „dodatkiem wychowawczym” w wysokości 500 zł miesięcznie.

Dzieciom z rodzinnej pieczy zastępczej przysługuje także świadczenie w wysokości 300 zł w ramach programu rządowego „Dobry Start”. Świadczenie to przeznaczone jest dla uczniów do 20 roku życia, a dla uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności do 24 roku życia. Kwota przeznaczona na wypłatę ww. świadczeń nie została uwzględniona w powyższych tabelach.

Podsumowując, można stwierdzić, iż rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy, stanowi konsekwentny ciąg działań związanych z przekształceniami pieczy zastępczej. Przedstawione powyżej informacje stanowią potwierdzenie faktu, iż Gmina sukcesywnie realizuje założenia ustawy polegające na:

- zwiększeniu liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych;
- kierowaniu w pierwszej kolejności dzieci do 10 roku życia do pieczy rodzinnej;
- wspieraniu funkcjonujących rodzin zastępczych w wypełnianiu swoich funkcji poprzez różnego rodzaju doradztwo;
- szkoleniach czy też superwizjach;
- wsparciu samych dzieci przebywających w pieczy;
- zwiększeniu nakładów na świadczenia fakultatywne dla dzieci jak i rodzin zastępczych;
- określenie uchwałą Rady Miasta Krakowa, wyższych niż minimalne stawek na wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.

### 3.2. System instytucjonalnej pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 232 ustawy do 31 grudnia 2019 r. w placówkach mogły być umieszczane dzieci powyżej 7 roku życia. Po tym okresie w POW mogą być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia lub dzieci wymagające specjalistycznych oddziaływań, jeżeli nie ma rodziny zastępczej, w której znalazłyby opiekę.

Poniżej przedstawiono dane liczbowe odnośnie funkcjonującego na terenie Gminy systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym: liczba placówek i przebywających w nich dzieci, powody umieszczenia dzieci w POW oraz ich wiek.

Tabela 7. Liczba placówek poszczególnych typów w latach 2017 – 2019 oraz przebywających w nich dzieci (stan na 31 grudnia danego roku).

|                                                                 | 2017       | 2018       | 2019       |
|-----------------------------------------------------------------|------------|------------|------------|
| <b>liczba placówek typu socjalizacyjnego</b>                    | <b>23</b>  | <b>22</b>  | <b>20</b>  |
| liczba dzieci w placówkach typu socjalizacyjnego                | 241        | 211        | 223        |
| <b>liczba placówek typu interwencyjnego</b>                     | <b>3</b>   | <b>3</b>   | <b>3</b>   |
| liczba dzieci w placówkach typu interwencyjnego                 | 39         | 34         | 33         |
| <b>liczba placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego</b>     | <b>9</b>   | <b>11</b>  | <b>10</b>  |
| liczba dzieci w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznego | 96         | 107        | 102        |
| <b>liczba placówek typu rodzinnego</b>                          | <b>6</b>   | <b>6</b>   | <b>8</b>   |
| liczba dzieci w placówkach typu rodzinnego                      | 39         | 37         | 53         |
| <b>Suma placówek</b>                                            | <b>41</b>  | <b>42</b>  | <b>41</b>  |
| <b>Suma dzieci przebywających w pieczy instytucjonalnej</b>     | <b>415</b> | <b>389</b> | <b>411</b> |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Mając na uwadze dane zawarte w powyższej tabeli można jednoznacznie stwierdzić, iż liczba dzieci przebywających w placówkach typu rodzinnego wzrasta.

Ponadto z danych MOPS wynika, iż według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. na terenie Gminy funkcjonowało: 7 placówek zapewniających 14 miejsc, 8 placówek zapewniających 12 miejsc oraz 12 placówek zapewniających 10 miejsc. Oznacza to, że podejmowane działania są realizacją założeń ustawy polegające na zmniejszaniu liczby miejsc we wszystkich typach placówek za wyjątkiem rodzinnych oraz specjalizacji opieki i wsparcia dzieci w formach instytucjonalnych.

W odniesieniu do liczby dzieci umieszczanych w funkcjonujących placówkach, największy spadek widoczny jest w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, natomiast wzrost nastąpił w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego. Wynika to z faktu, iż do POW coraz częściej kierowane są dzieci wymagające specjalistycznych oddziaływań.

Uzależnienia rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych prowadzą do nierealizowania przez dzieci obowiązku szkolnego, nawiązania kontaktów z demoralizującym środowiskiem, sięgania po używki, a co w konsekwencji wymaga zastosowania specjalistycznych oddziaływań.

W związku z powyższym w latach 2017-2019 podjęto działania w celu specjalizacji opieki wsparcia udzielanej dzieciom w POW, poprzez zwiększenie liczby placówek specjalistyczno-terapeutycznych o 2, przy równoczesnym zmniejszeniu liczby placówek socjalizacyjnych o 1.

Główne powody umieszczenia dzieci w POW przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Przyczyny umieszczania dzieci w POW (stan na 31 grudnia danego roku).

| LP | Wyszczególnienie powodów                                      | 2017 | 2018 | 2019 |
|----|---------------------------------------------------------------|------|------|------|
| 1  | sieroctwo                                                     | 2    | 3    | 3    |
| 2  | półsieroctwo                                                  | 1    | 3    | 1    |
| 3  | uzależnienia rodziców                                         | 95   | 71   | 88   |
| 4  | przemoc w rodzinie                                            | 31   | 22   | 25   |
| 5  | bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych                | 255  | 264  | 269  |
| 6  | niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców              | 5    | 3    | 3    |
| 7  | długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców | 11   | 7    | 4    |
| 8  | inne <sup>2</sup>                                             | 11   | 10   | 14   |
| 9  | pobyt za granicą rodzica                                      | 3    | 0    | 0    |
| 10 | dzieci cudzoziemców                                           | 1    | 6    | 4    |
| 11 | Suma                                                          | 415  | 389  | 411  |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Warto zaznaczyć, że przyczyny umieszczania dzieci – podobnie jak w pieczy rodzinnej - mogą być trudne do jednoznacznego określenia, dlatego w tym przypadku wzięto pod uwagę wiodące przyczyny umieszczenia dziecka. Z analizy danych wynika, że najczęstszą przyczyną umieszczenia dzieci w POW jest bezradność opiekuńczo-wychowawcza: 2017 r. - 61%, 2018 r. - 68%, 2019 r. - 65% oraz uzależnienia rodziców dzieci: 2017 r. - 23%, 2018 r. - 18%, 2019 r. - 21%. Przemoc jest trzecim z powodów umieszczenia dzieci w placówkach: 2017 r. - 7%, 2018 r. - 6%, 2019 r. - 6%. Znikomy procent stanowi sieroctwo dziecka

<sup>2</sup> Jako „inne” z przyczyn umieszczenia dziecka w POW wskazane zostały m.in.: niepełnoletność rodziców, pobyt w zakładzie karnym rodzica/ów, odrzucenie dziecka.

czy choroba co najmniej jednego z rodziców. Porównując dane z lat 2017-2019 można stwierdzić, że liczba dzieci umieszczana w POW ze wskazanymi powyżej powodów nie ulega znacznym zmianom.

Kolejnym istotnym czynnikiem charakteryzującym POW jest wiek dzieci umieszczanych. Dane dotyczące grup wiekowych dzieci zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 9. Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2017-2019 (stan na 31 grudnia danego roku).

| Lp. | Wiek dzieci             | 2017 | 2018 | 2019 |
|-----|-------------------------|------|------|------|
| 1   | poniżej 1 roku do 3 lat | 13   | 12   | 13   |
| 2   | 4- 6 lat                | 22   | 19   | 20   |
| 3   | 7-13 lat                | 128  | 119  | 137  |
| 4   | 14-17 lat               | 212  | 193  | 197  |
| 5   | 18- 24 lat              | 40   | 46   | 44   |
| 6   | liczba dzieci ogółem    | 415  | 389  | 411  |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, iż ok. 50% dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych jest w okresie adolescencji (14-17 lat). Drugą grupę stanowią dzieci w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat - ok. 30% ogółu. Pełnoletni wychowankowie, którzy podjęli decyzję o pozostaniu w pieczy zastępczej to ok. 10% spośród wszystkich przebywających w pieczy instytucjonalnej. Najmniejszy odsetek umieszczonych tj. 8%, stanowią dzieci do 6 roku życia.

Reasumując, opisana powyżej specyfika oraz dotychczasowe przekształcenia instytucjonalnej pieczy zastępczej, wynikające z realizacji zapisów ustawy oraz założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa, prowadzą do dostosowania liczby i typów placówek do faktycznych potrzeb dzieci kierowanych do pieczy instytucjonalnej.

#### 4. OSOBY USAMODZIELNIANE

Osoby, które pozostały w pieczy zastępczej do 18 roku życia wchodzi w proces usamodzielnienia, który rozpoczyna się od wyboru opiekuna usamodzielnienia.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w latach 2017-2019.

Tabela 10. Liczba osób usamodzielnianych w latach 2017 – 2019

| Lp.           | Podstawa prawna przyznania pomocy                                                           | Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2017 r. | Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2018 r. | Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2019 r. |
|---------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| 1             | Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej                                    | 238                                                     | 244                                                     | 247                                                     |
| 2             | Na zasadach ustawy o pomocy społecznej (przepisy przejściowe z ustawy o wspieraniu rodziny) | 40                                                      | 11                                                      | 1                                                       |
| 3             | Ustawa o pomocy społecznej                                                                  | 31                                                      | 28                                                      | 20                                                      |
| <b>Ogółem</b> |                                                                                             | <b>309</b>                                              | <b>283</b>                                              | <b>268</b>                                              |
| Lp            | Miejsce pobytu osób przed usamodzielnieniem                                                 | Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2017 r. | Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2018 r. | Liczba osób usamodzielnianych objętych pomocą w 2019 r. |
| 1             | Rodziny zastępcze                                                                           | 177                                                     | 141                                                     | 131                                                     |
| 2             | Placówki opiekuńczo – wychowawcze                                                           | 100                                                     | 114                                                     | 117                                                     |
| 3             | Młodzieżowe ośrodki wychowawcze                                                             | 25                                                      | 21                                                      | 16                                                      |
| 4             | Zakłady poprawcze                                                                           | 7                                                       | 7                                                       | 4                                                       |
| <b>Ogółem</b> |                                                                                             | <b>309</b>                                              | <b>283</b>                                              | <b>268</b>                                              |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Największą liczbę osób usamodzielnianych stanowią wychowankowie rodzin zastępczych - około 50% ogółu oraz wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, którzy stanowią w zależności od roku od 32% do 44% osób usamodzielnianych. Zauważalne jest, że liczba osób usamodzielnianych sukcesywnie spada. Wynika to głównie ze spadku ogólnej liczby dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej, osiągnięcia wieku ustawowego uprawniającego do pomocy (25 roku życia – pomoc na kontynuowanie nauki, 26 roku życia – pomoc na zagospodarowanie i usamodzielnienie), przerwania nauki przez osoby usamodzielniane, ale także z dobrej sytuacji na rynku pracy. Osoby usamodzielniane coraz częściej podejmują pracę zarobkową, rezygnują z pomocy finansowej i podejmują decyzję o zakończeniu procesu usamodzielnienia, jeszcze przed ukończeniem wieku, który uprawnia ich do uzyskania pomocy.

Istotnym czynnikiem opisującym usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej jest realizacja przez nich aspiracji edukacyjnych. Dane w tym zakresie przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 11. Aspiracje edukacyjne osób usamodzielnianych – dane MOPS

| Lp. | rodzaje szkół                              | z rodzin zastępczych | z placówek opiekuńczo-wychowawczych | z zakładów poprawczych MÓW i schroniska dla nieletnich | Ogółem |
|-----|--------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------|--------------------------------------------------------|--------|
| 1   | studia wyższe                              | 32                   | 14                                  | 1                                                      | 47     |
| 2   | szkoły policealne                          | 32                   | 14                                  | 1                                                      | 47     |
| 3   | licea ogólnokształcące + technika          | 13                   | 30                                  | 8                                                      | 51     |
| 4   | szkoły zawodowe                            | 2                    | 17                                  | 1                                                      | 20     |
| 5   | kursy zawodowe                             | 5                    | 2                                   | 0                                                      | 7      |
| 6   | szkoły przysposabiające do pracy           | 0                    | 1                                   | 0                                                      | 1      |
| 7   | wychowankowie, którzy nie kontynuują nauki | 47                   | 39                                  | 9                                                      | 95     |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków za 2019 r.

Z danych MOPS wynika, iż aspiracje edukacyjne osób usamodzielnianych z rodzin zastępczych są znacznie wyższe niż opuszczających instytucjonalne formy pieczy zastępczej, młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz zakłady poprawcze. Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej często przejawiają negatywną postawę wobec edukacji, nie wiążą zdobycia wykształcenia z poprawą jakości ich życia w przyszłości, postawa taka wynika niewątpliwie z zaniedbania środowiska rodzinnego, a także z zaległości w umiejętnościach szkolnych, które zostały nagromadzone przez lata. Spośród osób, które opuściły instytucjonalne formy pieczy zastępczej zaledwie 12% jest studentami wyższych uczelni. Tylko jedna z osób opuszczających zakłady poprawcze i młodzieżowe ośrodki wychowawcze uczy się na uczelni wyższej, natomiast 40% z nich uczy się w liceum. Znaczenie inaczej wygląda sytuacja wychowanków rodzin zastępczych gdzie 24% wychowanków kontynuuje naukę na studiach. Należy zauważyć, że 33% osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze i 36% osób opuszczających rodziny zastępcze zaprzestało kontynuacji nauki.

Kolejną istotną informacją charakteryzującą analizowaną grupę, jest liczba świadczeń finansowych przyznawanych osobom usamodzielnianym, na które składają się:

- pomoc na kontynuowanie nauki;
- pomoc na usamodzielnienie;
- pomoc na zagospodarowanie.

Dane dotyczące liczby wypłaconych świadczeń przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Rodzaje i wysokość przyznanych świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków w latach 2017-2019

| Lp. | Rodzaj świadczeń                                     | Rok  | Łączna kwota świadczeń wypłacona | Liczba świadczeń | Średnia wartość świadczenia |
|-----|------------------------------------------------------|------|----------------------------------|------------------|-----------------------------|
| 1   | Kontynuowanie nauki wychowankowie rodzin zastępczych | 2017 | 638 450,66                       | 1 266            | 504,31                      |
|     |                                                      | 2018 | 569 622,94                       | 1 122            | 507,69                      |
|     |                                                      | 2019 | 471 310,08                       | 913              | 516,22                      |
| 2   | Kontynuowanie nauki wychowankowie placówek           | 2017 | 403 083,21                       | 814              | 495,18                      |
|     |                                                      | 2018 | 449 038,25                       | 882              | 509,11                      |
|     |                                                      | 2019 | 426 173,29                       | 821              | 519,09                      |
| 3   | Kontynuowanie nauki wychowankowie MOW, ZP, SCH       | 2017 | 79 504,74                        | 156              | 509,65                      |
|     |                                                      | 2018 | 97 564,19                        | 189              | 516,21                      |
|     |                                                      | 2019 | 70 463,13                        | 135              | 521,95                      |
| 4   | Na usamodzielnienie wychowankowie rodzin zastępczych | 2017 | 169 616                          | 38               | 4 463,58                    |
|     |                                                      | 2018 | 115 418                          | 26               | 4 439,50                    |
|     |                                                      | 2019 | 124 443                          | 30               | 4 148,10                    |
| 5   | Na usamodzielnienie wychowankowie placówek           | 2017 | 76 509                           | 14               | 5 464,93                    |
|     |                                                      | 2018 | 91 678                           | 14               | 6 548,43                    |
|     |                                                      | 2019 | 75 500                           | 13               | 5 807,69                    |
| 6   | Na usamodzielnienie wychowankowie MOW, ZP, SCH       | 2017 | 12 054                           | 5                | 2 410,80                    |
|     |                                                      | 2018 | 9 305                            | 2                | 4 652,50                    |
|     |                                                      | 2019 | 5 289                            | 1                | 5 289,00                    |
| 7   | Na zagospodarowanie wychowankowie rodzin zastępczych | 2017 | 55 674,48                        | 30               | 1 855,82                    |
|     |                                                      | 2018 | 35 270                           | 20               | 1 763,50                    |
|     |                                                      | 2019 | 44 156                           | 25               | 1 766,24                    |
| 8   | Na zagospodarowanie wychowankowie placówek           | 2017 | 18 112,27                        | 9                | 2 012,47                    |
|     |                                                      | 2018 | 31 078                           | 19               | 1 635,68                    |
|     |                                                      | 2019 | 15 785,78                        | 4                | 3 946,45                    |
| 9   | Na zagospodarowanie wychowankowie MOW, ZP, SCH       | 2017 | 25 044,34                        | 7                | 3 577,76                    |
|     |                                                      | 2018 | 22 200,75                        | 6                | 3 700,13                    |
|     |                                                      | 2019 | 22 288                           | 12               | 1 857,33                    |

Źródło: Dane sprawozdawcze MOPS Kraków

Zgodnie z powyższymi danymi największą grupę usamodzielnianych wychowanków, pobierających świadczenia stanowią wychowankowie rodzin zastępczych, następną wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, natomiast najmniej liczną – wychowankowie młodzieżowych ośrodków wychowawczych i zakładów poprawczych.

Kolejnym istotnym aspektem dotyczącym usamodzielniających się wychowanków jest ich sytuacja mieszkaniowa. Na podstawie danych zgromadzonych przez MOPS wynika, że największy procent osób usamodzielnionych zamieszkuje u rodziców biologicznych lub zastępczych, jednak widoczny jest trend do samodzielnego zamieszkiwania. Średnio 8% osób usamodzielnianych wybiera pobyt w mieszkaniu chronionym, choć głównie są to osoby po opuszczeniu POW.

Reasumując, wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków stanowi integralną część systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Gmina realizuje założenia ustawy w tym zakresie, uwzględniając indywidualne czynniki mające wpływ na specyfikę sytuacji wychowanków.

## **ROZDZIAŁ II CELE PROGRAMU ORAZ SPOSOBY I METODY BADANIA REALIZACJI CELÓW**

Jak wskazano w poprzednim rozdziale, Gmina sukcesywnie przekształca system pieczy zastępczej, zgodnie z założeniami ustawy. Podejmowane są działania w celu rozwoju rodzinnych form, deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej z uwzględnieniem realnych możliwości wynikających z konieczności zapewnienia opieki dzieciom jej pozbawionym oraz specjalizacji placówek w celu dostosowania wsparcia do indywidualnych potrzeb wychowanków. Duży nacisk położony jest również na wsparcie osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą. Udzielana w tym zakresie wszechstronna pomoc ma na celu optymalizację warunków funkcjonowania w środowisku.

Jednocześnie system pieczy zastępczej jako obszar wymagający szczególnego zainteresowania został uwzględniony w dokumentach strategicznych określających długofalową politykę Gminy w odniesieniu do występujących problemów społecznych, w tym głównie w Strategiach Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa opracowywanych jako programy średniookresowe na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Z uwagi na fakt, iż intencją ustawodawcy jest zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodziców, wychowania w rodzinnych formach pieczy, jako jeden z głównych celów operacyjnych w ww. dokumencie wskazano „Zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku do 10 roku życia, kierowanym do pieczy zastępczej, miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej”.

# 1. Cel ogólny programu: Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez:

## Cele szczegółowe:

1.1 Pozyskanie do 2022 roku 11 nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz 1 nowego rodzinnego domu dziecka

Tabela 13. Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej

| Wskaźnik                                              | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                                                 | Rezultat podejmowanych działań                                                                       |
|-------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | nowe rodziny zastępcze<br><br>nowe rodzinne domy dziecka | Pozyskanie 5 nowych zawodowych rodzin zastępczych                                                    |
|                                                       | 2021 |                                                                          |                                                          | Pozyskanie 3 nowych rodzin zastępczych zawodowych<br><br>Pozyskanie 1 nowego rodzinnego domu dziecka |
|                                                       | 2022 |                                                                          |                                                          | Pozyskanie 3 nowych rodzin zastępczych zawodowych                                                    |

## podejmowane działania

| Działanie                                                                                                                        | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                                                                                                                                          | Zakładany poziom realizacji działań                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Organizowanie akcji promocyjnych, przedsięwzięć integrujących rodziny zastępcze<br><br>MOPS/PZA/14                               | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | Przedsięwzięcia promujących idee rodzicielstwa zastępczego oraz publikacji prasowych/ internetowych/ materiałów radiowych/ telewizyjnych/ spotkań | 25 przedsięwzięć promujących                                                                      |
|                                                                                                                                  | 2021 |                                                                          |                                                                                                                                                   | 25 przedsięwzięć promujących                                                                      |
|                                                                                                                                  | 2022 |                                                                          |                                                                                                                                                   | 25 przedsięwzięć promujących                                                                      |
| Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka<br><br>MOPS/PZA/02 | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | Szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenie rodzinnego domu dziecka                                                           | 2 cykle szkoleniowe do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenie rodzinnego domu dziecka |
|                                                                                                                                  | 2021 |                                                                          | Osoby uczestniczące w szkoleniach                                                                                                                 | 30 osób uczestniczących w szkoleniach                                                             |
|                                                                                                                                  | 2022 |                                                                          | Osoby, które otrzymały zaświadczenia o ukończeniu szkolenia                                                                                       | 30 osób, które otrzymały zaświadczenia o ukończeniu szkolenia                                     |

1.2 Utrzymanie w latach 2020-2022 liczby rodzin zastępczych zawodowych na poziomie nie niższym niż w roku poprzedzającym,

Tabela 14. Realizowanie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

| Wskaźnik                                                               | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                   | Rezultat podejmowanych działań                                                 |
|------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| Realizowanie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | rodziny zastępcze zawodowe | Utrzymanie liczby zawodowych rodzin zastępczych na poziomie nie niższym niż 51 |
|                                                                        | 2021 |                                                                          |                            | Utrzymanie liczby zawodowych rodzin zastępczych na poziomie nie niższym niż 56 |
|                                                                        | 2022 |                                                                          |                            | Utrzymanie liczby zawodowych rodzin zastępczych na poziomie nie niższym niż 59 |

*podejmowane działania*

| Działanie                                                                                              | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                                                     | Zakładany poziom realizacji działania |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
| Wsparcie w formie świadczeń oraz wynagrodzeń wyższych od minimalnych<br><br>MOPS/PZA/06<br>MOPS/PZA/04 | 2020 | 4 763 000 zł                                                             | świadczenia<br>wynagrodzenia                                 | 1480 świadczeń<br>620 wynagrodzeń     |
|                                                                                                        | 2021 | 5 106 300 zł                                                             |                                                              | 1620 świadczeń<br>670 wynagrodzeń     |
|                                                                                                        | 2022 | 5 581 600 zł                                                             |                                                              | 1710 świadczeń<br>710 wynagrodzeń     |
| Organizowanie grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej<br><br>MOPS/PZA/01                   | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | grupy wsparcia<br><br>osoby uczestniczące w grupach wsparcia | 3 grupy<br>50 uczestników             |
|                                                                                                        | 2021 |                                                                          |                                                              | 3 grupy<br>50 uczestników             |
|                                                                                                        | 2022 |                                                                          |                                                              | 3 grupy<br>50 uczestników             |

|                                                                                                |      |                                                                          |                                                                                     |                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Organizowanie szkoleń i superwizji dla rodzinnych form pieczy zastępczej<br><b>MOPS/PZA/01</b> | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | godziny przeprowadzonych szkoleń i superwizji                                       | 190 godzin szkoleń i superwizji wzmacniających kompetencję rodzin zastępczych<br>160 uczestników  |
|                                                                                                | 2021 |                                                                          | osoby uczestniczące w szkoleniach i superwizjach                                    | 190 godzin szkoleń i superwizji wzmacniających kompetencję rodzin zastępczych<br>160 uczestników  |
|                                                                                                | 2022 |                                                                          |                                                                                     | 190 godzin szkoleń i superwizji wzmacniających kompetencję rodzin zastępczych<br>160 uczestników  |
| Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii<br><b>MOPS/PZA/01</b>            | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | rodziny i dzieci objęte poradnictwem specjalistycznym<br><br>porady specjalistyczne | 270 rodzin oraz 180 dzieci objętych poradnictwem specjalistycznym<br>1400 porad specjalistycznych |
|                                                                                                | 2021 |                                                                          |                                                                                     | 270 rodzin oraz 180 dzieci objętych poradnictwem specjalistycznym<br>1400 porad specjalistycznych |
|                                                                                                | 2022 |                                                                          |                                                                                     | 270 rodzin oraz 180 dzieci objętych poradnictwem specjalistycznym<br>1400 porad specjalistycznych |

**2. Cel ogólny programu: Dostosowanie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej w celu zapewnienia efektywnej opieki dzieciom jej potrzebującym, poprzez:**

**Cele szczegółowe:**

**2.1 Osiągnięcie standardu liczby miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wynikającego z ustawy**

Tabela 15. Dostosowanie placówek do standardu liczby miejsc

| Wskaźnik                                         | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                                           | Rezultat podejmowanych działań                         |
|--------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| Dostosowanie placówek do standardu liczby miejsc | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | placówki zapewniające liczbę miejsc większą niż 14 | 0 placówek zapewniających liczbę miejsc większą niż 14 |

**2.2 Utrzymanie infrastruktury instytucjonalnej pieczy zastępczej zapewniającej opiekę 430 dzieciom powyżej 10 r.ż.**

| podejmowane działania                                                                                                                              |      |                  |                                                                               |                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| Działanie                                                                                                                                          | Rok  | Koszty finansowe | Mierniki                                                                      | Zakładany poziom realizacji działania                                                   |
| Funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego<br><b>Plan SZ UMK (SZ/PSD/03)</b><br><b>Plany jednostek publicznych</b>      | 2020 | 4 060 000 zł     | placówki typu interwencyjnego<br><br>miejsc w placówkach typu interwencyjnego | 4 placówki typu interwencyjnego<br><br>52 miejsca w placówkach typu interwencyjnego     |
|                                                                                                                                                    | 2021 | 3 405 000 zł     |                                                                               | 3 placówki typu interwencyjnego<br><br>38 miejsc w placówkach typu interwencyjnego      |
|                                                                                                                                                    | 2022 | 3 561 900 zł     |                                                                               | 3 placówki typu interwencyjnego<br><br>38 miejsc w placówkach typu interwencyjnego      |
| Funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego<br><br><b>Plan SZ UMK (SZ/PSD/03)</b><br><b>Plany jednostek publicznych</b> | 2020 | 15 340 000 zł    | placówki typu socjalizacyjnego                                                | 21 placówek typu socjalizacyjnego<br><br>232 miejsca w placówkach typu socjalizacyjnego |
|                                                                                                                                                    | 2021 | 10 997 500 zł    | miejsc w placówkach typu socjalizacyjnego                                     | 18 placówek typu socjalizacyjnego<br><br>186 miejsc w placówkach typu socjalizacyjnego  |

|                                                                                                                                                               |      |                  |                                                                                                                |                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                               | 2022 | 11 500 200,00 zł |                                                                                                                | 18 placówek typu socjalizacyjnego<br><br>186 miejsc w placówkach typu socjalizacyjnego                               |
| Funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego<br><b>Plan SZ UMK (SZ/PSD/03)</b><br><b>Plany jednostek publicznych</b> | 2020 | 9 301 250 zł     | placówki typu specjalistyczno-terapeutycznego<br><br>miejsca w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznego | 9 placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego<br><br>103 miejsc w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznego  |
|                                                                                                                                                               | 2021 | 14 252 000 zł    |                                                                                                                | 12 placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego<br><br>139 miejsc w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznego |
|                                                                                                                                                               | 2022 | 14 989 500 zł    |                                                                                                                | 12 placówek typu specjalistyczno-terapeutycznego<br><br>139 miejsc w placówkach typu specjalistyczno-terapeutycznego |
|                                                                                                                                                               |      |                  |                                                                                                                |                                                                                                                      |
| Funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego<br><br><b>Plan SZ UMK (SZ/PSD/03)</b><br><b>Plany jednostek publicznych</b>                  | 2020 | 2 140 900 zł     | placówki typu rodzinnego<br><br>miejsca w placówkach typu rodzinnego                                           | 8 placówek typu rodzinnego<br><br>57 miejsc w placówkach typu rodzinnego                                             |
|                                                                                                                                                               | 2021 | 2 366 400 zł     |                                                                                                                | 8 placówek typu rodzinnego<br><br>57 miejsc w placówkach typu rodzinnego                                             |
|                                                                                                                                                               | 2022 | 2 380 800 zł     |                                                                                                                | 8 placówek typu rodzinnego<br><br>57 miejsc w placówkach typu rodzinnego                                             |

**3. Cel ogólny programu: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, poprzez:**

**Cel szczegółowy:**

3.1 Nabycie przez osoby usamodzielniane kompetencji umożliwiających samodzielne funkcjonowanie po opuszczeniu pieczy zastępczej i zmniejszenie odsetka osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej po opuszczeniu pieczy zastępczej

Tabela 16. Efektywność podejmowania działań na rzecz osób usamodzielnianych

| Wskaźnik                                                          | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                                                                                                                                            | Rezultat podejmowanych działań                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Efektywność podejmowanych działań na rzecz osób usamodzielnianych | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | iloraz osób, które po ukończeniu procesu usamodzielnienia korzystają ze świadczeń pomocy społecznej i osób, które ukończyły proces usamodzielnienia | odsetek korzystających z pomocy społecznej wśród osób po ukończeniu procesu usamodzielniania nie większy niż 35% |
|                                                                   | 2021 |                                                                          |                                                                                                                                                     | odsetek korzystających z pomocy społecznej wśród osób po ukończeniu procesu usamodzielniania nie większy niż 30% |
|                                                                   | 2022 |                                                                          |                                                                                                                                                     | odsetek korzystających z pomocy społecznej wśród osób po ukończeniu procesu usamodzielniania nie większy niż 30% |

*podejmowane działania*

| Działanie                                                                  | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                                         | Zakładany poziom realizacji działania                              |
|----------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| Realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielniania<br><b>MOPS/PZA/07</b> | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | IPU realizowane w danym roku                     | 370 IPU realizowanych<br>40 IPU zakończonych                       |
|                                                                            | 2021 |                                                                          | IPU zakończone w danym roku                      | 350 IPU realizowanych<br>35 IPU zakończonych                       |
|                                                                            | 2022 |                                                                          |                                                  | 350 IPU realizowanych<br>35 IPU zakończonych                       |
| Wsparcie w formie świadczeń finansowych<br><b>MOPS/PZA/07</b>              | 2020 | 1 350 000 zł                                                             | usamodzielniani kontynuujący naukę               | 240 kontynuujących naukę<br>260 korzystających z pomocy finansowej |
|                                                                            | 2021 | 1 390 000 zł                                                             | usamodzielniani korzystający z pomocy finansowej | 230 kontynuujących naukę<br>255 korzystających z pomocy finansowej |

|                                                                                              |      |                                                                                             |                                                                                                                                                                    |                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|------|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                              | 2022 | 1 425 000 zł                                                                                |                                                                                                                                                                    | 230 kontynuujących naukę<br>255 korzystających z pomocy finansowej                                       |
| Wsparcie w uzyskaniu mieszkania chronionego lub lokalu z zasobów Gminy<br><b>MOPS/PZA/07</b> | 2020 | 131 300 zł<br>oraz wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | osoby, którym udzielono wsparcia w formie mieszkania chronionego<br><br>osoby, które uzyskały pomoc w związku z ubieganiem się o przyznanie lokalu z zasobów Gminy | 20 osób, które uzyskały mieszkanie chronione<br>20 opinii popierających uzyskanie lokalu z zasobów Gminy |
|                                                                                              | 2021 | 138 400 zł<br>oraz wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) |                                                                                                                                                                    | 20 osób, które uzyskały mieszkanie chronione<br>20 opinii popierających uzyskanie lokalu z zasobów Gminy |
|                                                                                              | 2022 | 145 000 zł<br>oraz wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) |                                                                                                                                                                    | 20 osób, które uzyskały mieszkanie chronione<br>20 opinii popierających uzyskanie lokalu z zasobów Gminy |
|                                                                                              |      |                                                                                             |                                                                                                                                                                    |                                                                                                          |

**4. Cel ogólny programu: Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, poprzez:**

**Cel szczegółowy:**

*4.1 Podniesienie kompetencji kadry realizującej zadania z zakresu wspierania osób sprawujących pieczę zastępczą oraz wychowanków w niej przebywających*

Tabela 17. Wzrost liczby przeszkolonych pracowników

| Wskaźnik                                        | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki                                                                                                   | Rezultat podejmowanych działań                        |
|-------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| <b>Wzrost liczby przeszkolonych pracowników</b> | 2022 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | iloraz pracowników przeszkolonych w ciągu poprzednich 3 lat i wszystkich pracowników realizujących zadania | odsetek przeszkolonych pracowników nie niższy niż 50% |

*podejmowane działania*

| Działanie                                        | Rok  | Koszty finansowe                                                         | Mierniki           | Zakładany poziom realizacji działania |
|--------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------|---------------------------------------|
| Uczestnictwo w szkoleniach<br><b>MOPS/OBA/01</b> | 2020 | Wydatki nie stanowiące odrębnego zadania budżetowego (środki pomocnicze) | przeszkoleniownicy | 5 przeszkolonych pracowników          |
|                                                  | 2021 |                                                                          |                    | 5 przeszkolonych pracowników          |
|                                                  | 2022 |                                                                          |                    | 5 przeszkolonych pracowników          |

## ROZDZIAŁ III REZULTATY

### 1. LIMIT ZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH

Zgodnie z przepisami ustawy, Program określa limit zawodowych rodzin zastępczych na dany rok kalendarzowy. Z uwagi na wzrostowy od 2019 roku trend liczby kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej w stosunku do lat ubiegłych, ustala się następujący limity zawodowych rodzin zastępczych:

Tabela 18. Limit zawodowych rodzin zastępczych

| Rok                                                                | 2020 | 2021 | 2022 |
|--------------------------------------------------------------------|------|------|------|
| Liczba zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka | 59   | 63   | 66   |

W wyniku realizacji założeń Programu w związku z przekształceniami systemu pieczy zastępczej funkcjonującego na terenie Gminy, przewiduje się w latach 2020-2022 uzyskanie następujących rezultatów:

Tabela 19. Rezultaty przekształcenia pieczy zastępczej

| Rodzinna piecza zastępcza                                        |               |               |               |               |
|------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|                                                                  | 2020          |               | 2022          |               |
|                                                                  | Liczba miejsc | Liczba rodzin | Liczba miejsc | Liczba rodzin |
| zawodowe rodziny zastępcze                                       | 6             | 3             | 8             | 4             |
| zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego | 62            | 37            | 65            | 41            |
| zawodowe specjalistyczne rodziny zastępcze                       | 20            | 16            | 21            | 17            |
| rodzinne domy dziecka                                            | 14            | 3             | 20            | 4             |
| łącznie                                                          | 102           | 59            | 114           | 66            |

| Instytucjonalna piecza zastępcza                                         |               |                 |               |                 |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------|-----------------|---------------|-----------------|
|                                                                          | 2020          |                 | 2022          |                 |
|                                                                          | Liczba miejsc | Liczba placówek | Liczba miejsc | Liczba placówek |
| placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego                  | 232           | 21              | 196           | 18              |
| placówki opiekuńczo – wychowawcze typu interwencyjnego                   | 52            | 4               | 38            | 3               |
| placówki opiekuńczo – wychowawcze typu specjalistyczno – terapeutycznego | 113           | 10              | 139           | 12              |
| placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego                        | 57            | 8               | 57            | 8               |
| <b>łącznie suma miejsc w systemie</b>                                    | <b>454</b>    | <b>43</b>       | <b>430</b>    | <b>41</b>       |

## 2. MONITOROWANIE PROGRAMU

Za realizację programu odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie. Program ma charakter otwarty i w celu zwiększania skuteczności prowadzonych działań będzie podlegał ewaluacji, a także zmianom wynikającym z potrzeb oraz możliwości finansowych w zakresie pieczy zastępczej. Program może również podlegać modyfikacjom na skutek zmieniających się wymogów prawnych.

Raport dotyczący realizacji Programu będzie przedstawiany w corocznym sprawozdaniu z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

## SPIS TABEL

|                                                                                                                                             |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Tabela 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej i liczba dzieci przebywających w pieczy (stan na 31 grudnia danego roku).....            | 6  |
| Tabela 2. Wiek dzieci przebywających w rodzinnych form pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia danego roku).....                              | 7  |
| Tabela 3. Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia danego roku) .....                                | 8  |
| Tabela 4. Rodzaje usług świadczonych dla rodzin zastępczych.....                                                                            | 9  |
| Tabela 5. Świadczenia wypłacone na dzieci w okresie od 2017-2019 roku. ....                                                                 | 10 |
| Tabela 6. Wypłacone wynagrodzenia okresie od 2017-2019 roku. ....                                                                           | 11 |
| Tabela 7. Liczba placówek poszczególnych typów w latach 2017 – 2019 oraz przebywających w nich dzieci (stan na 31 grudnia danego roku)..... | 12 |
| Tabela 8. Przyczyny umieszczania dzieci w POW (stan na 31 grudnia danego roku).....                                                         | 13 |
| Tabela 9. Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2017-2019 (stan na 31 grudnia danego roku).....          | 14 |
| Tabela 10. Liczba osób usamodzielnianych w latach 2017 – 2019.....                                                                          | 15 |
| Tabela 11. Aspiracje edukacyjne osób usamodzielnianych – dane MOPS.....                                                                     | 16 |
| Tabela 12. Rodzaje i wysokość przyznanych świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków w latach 2017-2019 .....                              | 17 |
| Tabela 13. Wzrost liczby nowych form rodzinnej pieczy zastępczej.....                                                                       | 20 |
| Tabela 14. Realizowanie systemu motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.....                                                      | 21 |
| Tabela 15. Dostosowanie placówek do standardu liczby miejsc .....                                                                           | 23 |
| Tabela 17. Efektywność podejmowania działań na rzecz osób usamodzielnianych .....                                                           | 25 |
| Tabela 18. Wzrost liczby przeszkolonych pracowników .....                                                                                   | 27 |
| Tabela 19. Limit zawodowych rodzin zastępczych .....                                                                                        | 28 |
| Tabela 20. Rezultaty przekształcenia pieczy zastępczej.....                                                                                 | 28 |